

Ekonomistit

Tarja Heinonen

puh: 010 516 0023

Lauri Uotila

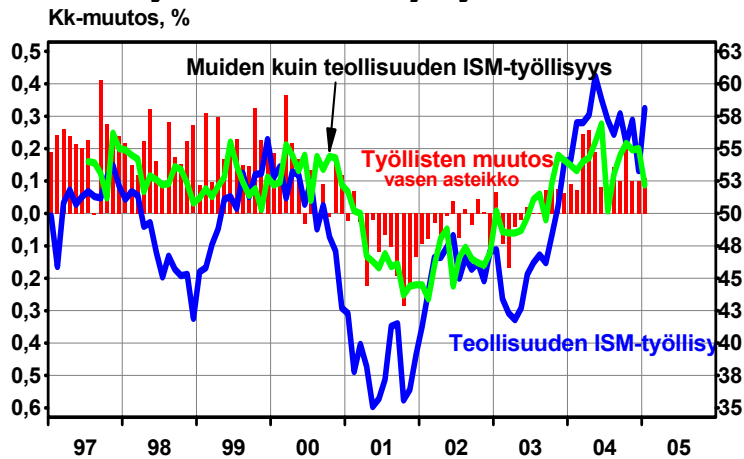
puh: 010 516 0028

15.2.2005

Suhdanteet ja rahoitusmarkkinat

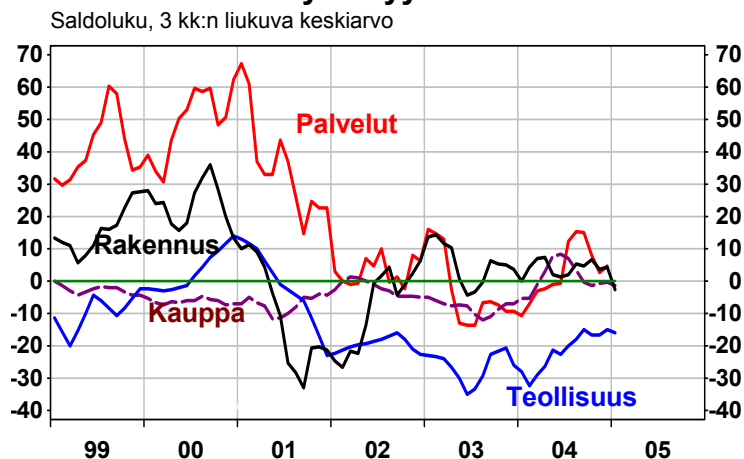
Erityisteema: työllisyys

USA: Työllistämisarviot ja työllisten muutos



Source: EcoWin

Suomi: Työllisyysodotukset



Source: EcoWin



Työmarkkinat vahvistuvat vähitellen Yhdysvalloissa

Vielä noin vuosi sitten Yhdysvalloissa puhuttiin talouskasvusta, joka ei tuota työpaikkoja. Pelättiin Kiina-ilmion johtavan siihen, että yritykset lisäävät tuotannollista toimintaansa edullisemmän kustannustason maissa ja kotimainen työllisyys polkee paikoillaan, teollisuudessa se jopa heikkenee. Työpaikkoja onkin kadonnut teollisuudesta, kun yritykset ovat pyrkineet kohoittamaan tuottavuuttaan ja alentamaan kustannuksiaan. Kuitenkin palvelusektorille on syntynyt työpaikkoja. Työttömyysaste alenee vähitellen ja työllisyys kohenee, joskin hitaasti. Vielä ei ole aihetta huolestua palkkainflaation kiihtymisestä, mutta työmarkkinakehitys antaa silti tukea keskuspankin siirtymiselle elvyttävästä neutraaliin rahapolitiikkaan.

Yksityisen kulutuksen osuus kokonaiskysynnästä on runsaat 60 prosenttia. Siten talouden kannalta on tärkeää, että kuluttajien ostovoima säilyy. Ostovoiman suhteen keskeistä on reaaliansioiden ja työllisyyden kehitys. Yhdysvalloissa työttömyysaste aleni 1990-luvun lopulla, kunnes se saavutti pohjansa vuonna 2000. Tuolloin se oli neljä prosenttia. Työvoimakustannusten nousu kiihtyi tiukentuneiden työmarkkinoiden myötä. Keskimääräisten tuntiansioiden vuosikasvu oli vuoden 2000 lopulla runsaat neljä prosenttia. Vaikka tuottavuudenkin kasvu oli nopeaa, pohjahintojen inflaatiovauhti hieman kiihtyi.

Vuoden 2001 taantuman aikana työttömyysaste lähti melko nopeaan nousuun, joka jatkui vuoteen 2003 asti siitä huolimatta, että taantuma oli verraten lyhytaikainen. Kun talous kasvoi, mutta työttömyysaste jatkoi nousuaan, alettiin puhua kasvusta, joka ei synnytä työpaikkoja tai joka jopa hävittää työpaikkoja. Taustalla oli ajatus siitä, että ankara kilpailutilanne pakottaa yrityksiä nostamaan tuottavuuttaan tai esimerkiksi ulkoistamaan tuotantoaan ulkomaille, johonkin edullisen kustannustason maahan. Totta onkin, että nimenomaan tavaroiden tuotannossa menetettiin kotimaisia työpaikkoja ja kesti aikansa, ennen kuin palvelusektorin työllisyyden lisäys riitti korvaamaan teollisuuden menetykset.

Työmarkkinoiden tila on kohentunut

Työttömyysaste on sittemmin laskenut asteittain vuoden 2003 kesäkuun 6,3 prosentista 5,2 prosenttiin. On kuitenkin esitetty kritiikkiä sitä kohtaan, että työttömyysastetta käytetään keskeisenä työmarkkinoiden tilaa kuvaavana mittarina, sillä työtä vailla oleva henkilö ei tule tilastoiduksi työttömäksi, ellei hän aktiivisesti etsi työpaikkaa. Kuitenkin siinäkin tapauksessa, että nämä ns. turhautuneet työnhakijat lasketaan mukaan työttömien joukkoon, työttömyyden suuntaus on ollut aleneva.

Tärkeää kuluttajien käyttäytymisen kannalta voi myös olla se, millaiseksi työmarkkinatilanne arvioidaan. Niiden ihmisten osuus, jotka kuluttajabarometrissa arvioivat, että työtä on vaikea saada, on työttömyysasteen laskun myötä vähentynyt. Karkea suhde työttömyysasteen ja talouskasvun välillä on se, että työttömyysaste pysyy samana, jos reaalin BKT lisääntyy 2,5 prosenttia. Jokainen prosenttiyksikkö ylitse tämän kasvutahdin alentaa työttömyysastetta 0,5 prosenttiyksikköä. Aina tämä ei päde, mikä johtuu mm. siitä, että työllisyysvaikutukset ovat erilaiset palvelusektoriin pohjautuvassa kasvussa kuin teollisuusvetoisessa talouden nousussa.

Työttömyyden kehitystä voidaan tarkastella myös uusien työttömyyskorvausanomusten avulla. Viikoittaiset luvut saattavat heilahdella tilapäisistä tekijöistä johtuen, joten on vakiintunut tavaksi seurata työttömyyskorvausnomuksia neljän viikon liukuvana keskiarvona. Tämä luku on liikkunut 340 000 – 330 000:n tienoolla vuoden 2004 alkupuolelta lähtien. Markkinareaktioiden kannalta tärkeänä rajana on pidetty 400 000, sillä se on arvioitu tasoksi, josta lähtien työttömyysaste on nousussa. Tosin rajan tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon myös se, että työvoiman määrä on kasvanut vuosien saatossa.

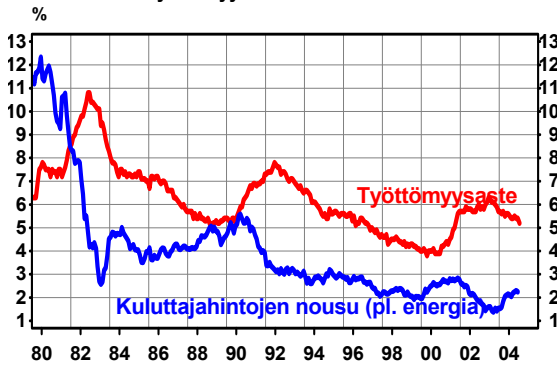
Kuukausittaiset muutokset työpaikoissa maataloussektorin ulkopuolella on täydentävä mittari työttömyysasteelle. Tilasto perustuu yrityksille tehtyyn kyselyyn, joten uusien yritysten synty joudutaan aluksi ottamaan huomioon arvionvaraisesti. Yhdellä ihmisellä saattaa olla useampikin työpaikka, mikä myös hieman heikentää työpaikka- ja työttömyystilastojen keskinäistä vertailukelpoisuutta. Työpaikkojen synty kertoo vähittäisestä työmarkkinatilanteen parantumisesta viime vuoden aikana. Trendi näyttää jatkuvan tänä vuonna, sillä talouskasvu on 3,5 prosentin luokkaa. Ehkä vuodenvaihteen tienoolla olemme tilanteessa, jossa rahoitusmarkkinoiden reaktiot työllisyystilastoihin ovat kahtalaisia. Toisaalta työllisyyden koheneminen on positiivista yksityisen kulutuksen kasvun jatkumisen kannalta, mutta toisaalta ruvetaan jo pohtimaan sitä, aiheuttaako työttömyysasteen vähittäinen aleneminen tilanteen, jossa palkkakustannusten nousu nopeutuu ja inflaation kiihtymisen riski kasvaa. Vaikuttaa siltä, että ainakin keskuspankin avomarkkinakomiteassa on joitakin jäseniä, jotka pyrkivät ennakoimaan sitä tilannetta jo nyt. Voimakkaaseen korkojen nostoon ei kuitenkaan ole aihetta.

Tarja Heinonen



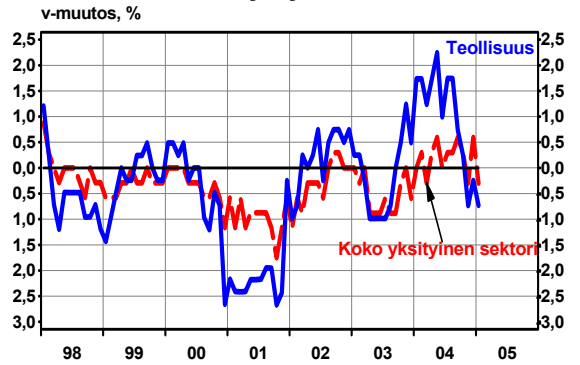
Työttömyysaste ja inflaatio

Työttömyysaste kausitasoitettu



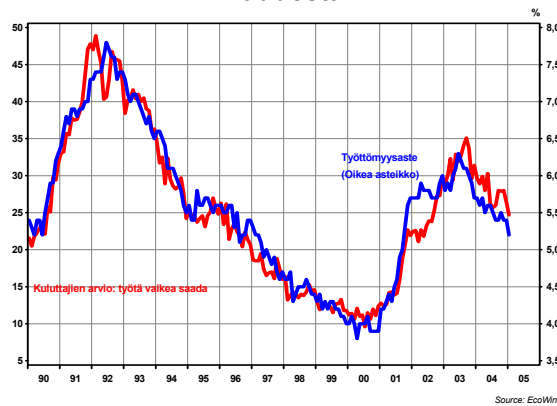
Source: EcoWin

Tehdyt työtunnit



Source: EcoWin

Työttömyys ja kuluttajien arvio työn saataavuudesta



Source: EcoWin

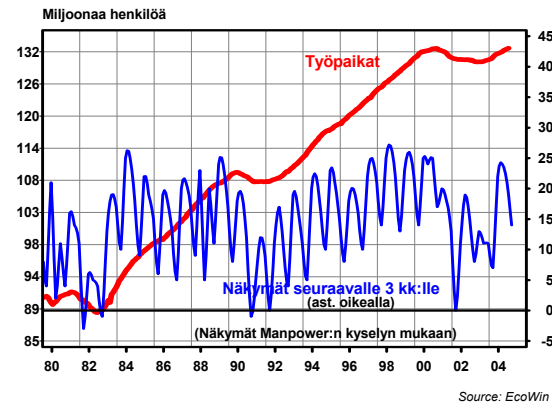
Kuluttajien luottamus ja tehdyt työtunnit

Vuosimuutos



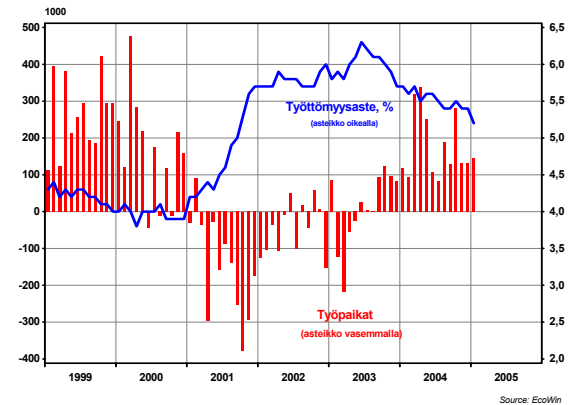
Source: EcoWin

Työllisyys - odotukset



Source: EcoWin

Työpaikat ja työttömyysaste



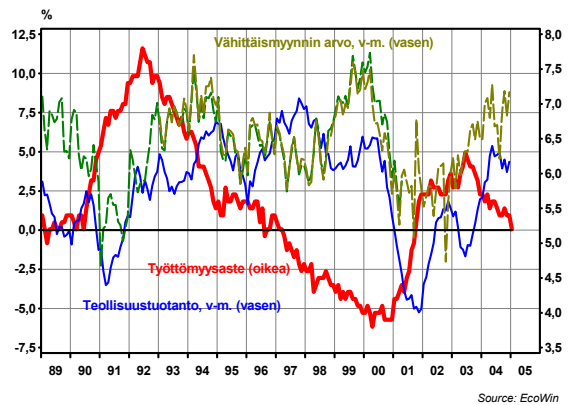
Source: EcoWin

Työttömyyskorvausanomukset



Source: EcoWin

Tuotanto ja työttömyysaste



Source: EcoWin

Työllisyydessä odotettavissa vain pieniä muutoksia

Työllisten määrä on polkenut jokseenkin paikoillaan jo kolmen vuoden ajan. Samalla työttömyysaste on pysynyt lähes ennallaan jopa neljän vuoden ajan. Näkymät kuluvallekin vuodelle ovat hyvin tasaiset. Työllisten määrä saattaa nousta marginaalisesti, ja työttömyysaste alentuu hieman. Silti hallituksen äskettäin alentamat työllisyystavoitteet vaalikauden jälkipuoliskolle ovat vaikeasti saavutettavissa. Kunnianhimoinen tavoite 75 prosentin työllisyysasteesta ensi vuosikymmenen alulle tuntuu kovin etäiseltä.

Palvelujen työllisyys on kohonnut kymmenen vuotta peräkkäin

Vuonna 2004 Suomessa oli työllisiä keskimäärin 2 365 000 eli täsmälleen yhtä paljon kuin edellisenä vuotena. Sekä yksityisissä että julkisissa palveluissa jatkuin nouseva kehitys jo kymmenettä vuotta peräkkäin. Viime vuonna palvelualoilla työskenteli noin 20 000 henkeä enemmän kuin edellisenä vuotena.

Teollisuudessa työllisten määrä on asteittain vähentynyt kahtena viime vuotena. Vuonna 2004 teollisuus työllisti runsaat 10 000 henkeä eli reilut kaksi prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuotena. Rakennusalankin työllisyys aleni pari prosenttia eli noin 2 700 henkeä. Maa- ja metsätalouden työllisten pitkä alamäki jatkui, kun viime vuonna alalla työskenteli noin 4 000 henkeä vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Palkansaajien tekemien työtuntien määrä kasvoi viime vuonna prosentin. Teollisuudessakin työtunnit säilyivät edellisen vuoden lukemissa.

Työllisyysaste on polkenut paikoillaan

Työllisten osuus työikäisistä (15-64-vuotiaat) oli viime vuonna keskimäärin 67,2 prosenttia. Edellisenä vuonna työllisyysaste oli keskimäärin 67,3 prosenttia. Alimmillaan Suomen työllisyysaste oli laman pohjalla vuonna 1994, jolloin vain 60 prosenttia työikäisistä oli työssä. Sittemmin talouskasvu nosti työllisyysasteen 67,7 prosenttiin vuosiksi 2001-2002.

Valtiovallan tavoite 75 prosentin työllisyysasteesta näyttää valitettavan etäiseltä, vaikka 1990-luvun alkaessa oltiinkin yli 74 prosentissa. Tilastokeskuksen tuoreen väestöennusteen mukaan työikäinen väestömme kasvaa vuoteen 2010 asti ja alkaa sitten vähentyä vuosi vuodelta. Jotta 75 prosentin työllisyysaste saavutettaisiin uuden vuosikymmenen alussa, olisi työllisyyden lisäänyttävä nykytasolta noin 260 000 henkilöllä. Sen jälkeen tarvittaisiin vielä korkeampaa työllisyysastetta, jos odotukset työikäisen väestön alenemisesta toteutuvat. Aika pian pitäisi työllisyysasteen nousta 80 prosenttiin, koska yhä seniorivaltaisemmaksi muuttuvassa palveluyhteiskunnassa on vaikea tulla toimeen vähenevällä työvoimalla.

Työttömyys kuitenkin vähenee hieman

Työttömiä Suomessa oli viime vuonna keskimäärin 229 000. Se oli 6 000 vähemmän kuin edellisenä vuotena. Työttömyysaste oli 8,8 prosenttia eli kaksi prosenttiyksikön kymmenystä vähemmän kuin vuonna 2003. Miesten työttömyys väheni, mutta naisten työttömyys pysyi jokseenkin ennallaan. Vuoden lopulla Suomen työttömyysaste painui ensimmäisen kerran juuri ja juuri euroalueen keskitasoa alemmaksi.

Viime vuoden neljänellä neljänneksellä oli koko maan keskimääräinen työttömyysaste 7,9 prosenttia. Maakunnista alin työttömyysaste oli Itä-Uudellamaalla, 4,3 prosenttia. Pohjanmaalla työttömyysaste oli 5,6 prosenttia ja Uudellamaalla 5,9 prosenttia. Selvästi korkein työttömyysaste oli Kainuussa, 17,2 prosenttia. Lapissa ja Pohjois-Karjalassa työttömyysasteet olivat runsaat 12 prosenttia.

Talouden kasvunäkymät kuluvalle vuodelle ovat hyvin viime vuoden kaltaiset, eikä työllisten määrä odoteta nykyään juuri kasvavan. Tuoreimmat yritys-kyselyt kertovat hyvin laimeista työllisyysnäköistä lähikuukausille. Teollisuusyritykset odottavat henkilömääränsä vielä hieman supistuvan, ja kaupan, palvelujen sekä rakentamisen aloilla odotetaan työllisyyden pysyvän jokseenkin ennallaan. Julkisella sektorilla on ainakin paineita työpaikkojen lisäämiseen.

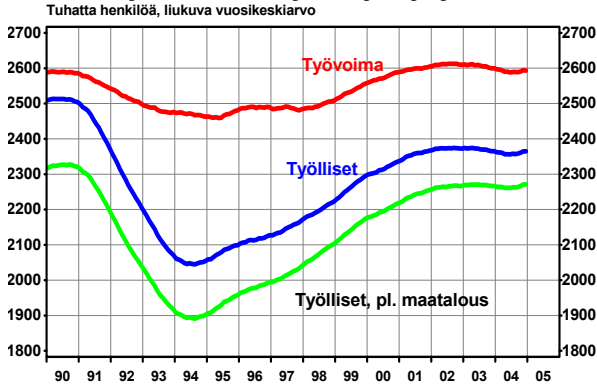
Vaimeasta työllisyyskehityksestä huolimatta odotamme työttömyysasteen alenevan tänäkin vuonna muutamalla prosenttiyksikön kymmenyksellä, ja sama trendi voi jatkua myös ensi vuonna.

Lauri Uotila

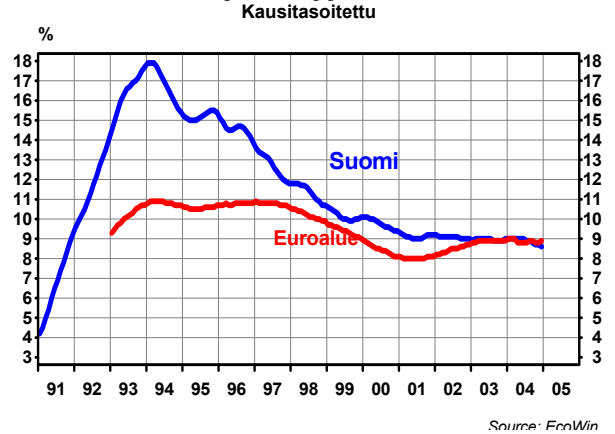


KUVIOITA SUOMEN TYÖMARKKINOISTA

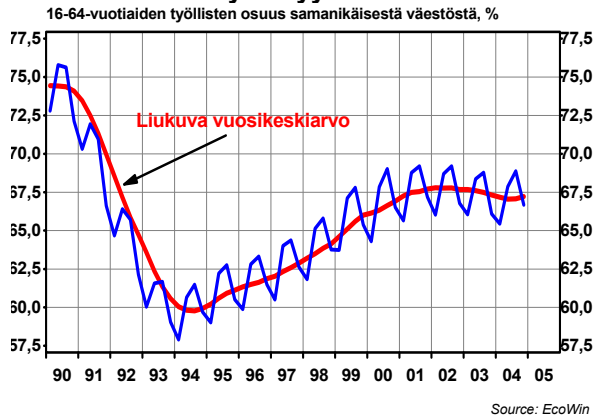
Työvoiman tarjonta ja kysyntä



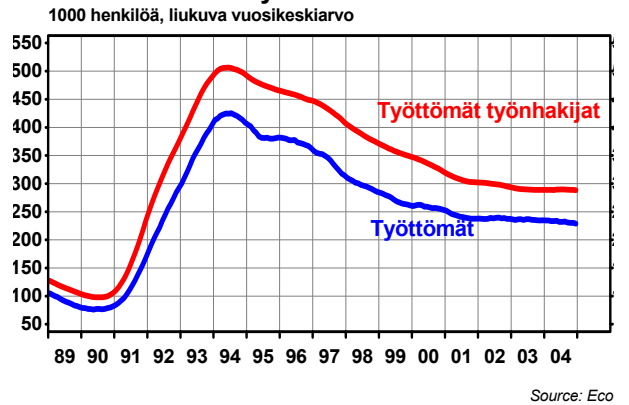
Työttömyysaste



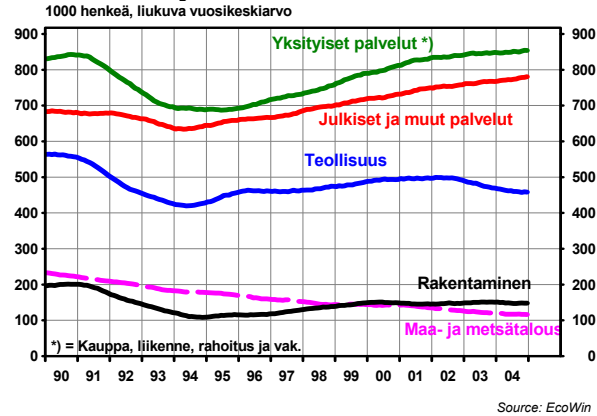
Työllisyysaste



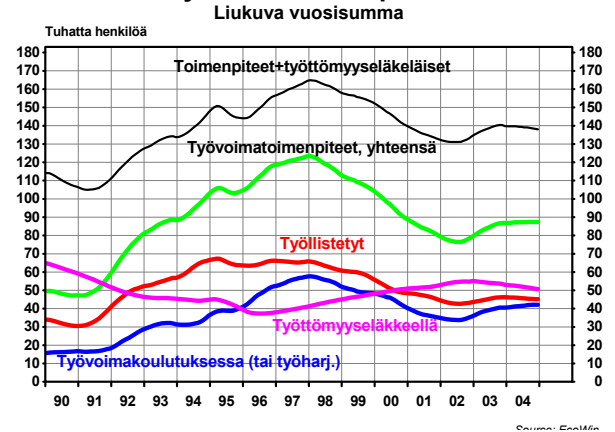
Työttömät



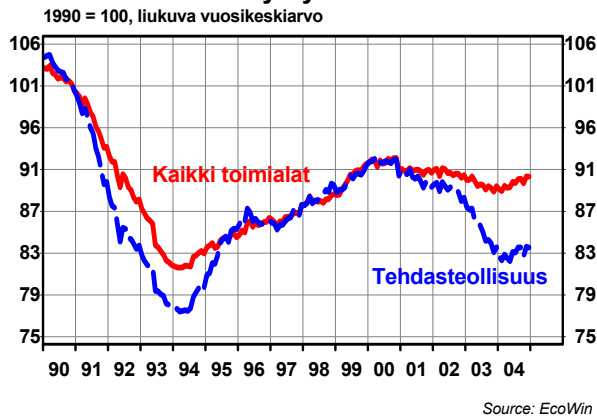
Työlliset toimialoittain



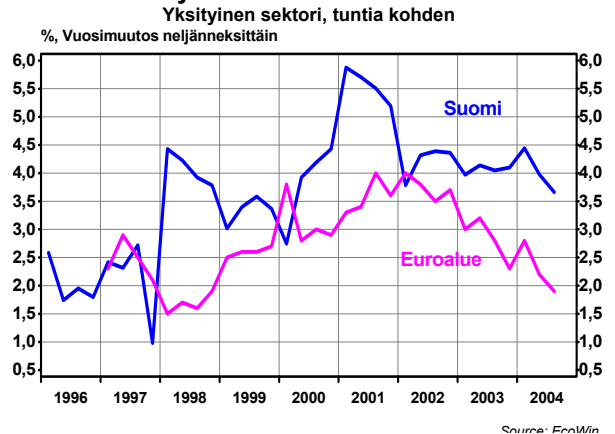
Työvoimatoimenpiteet



Tehdyt työtunnit



Työvoimakustannukset



ENNUSTEVERTAILUA

	Ennuste vuodelle 2004						Ennuste vuodelle 2005					
	Sampo	VM	ETLA	PTT	PT	SP	Sampo	VM	ETLA	PTT	PT	SP
KYSYNTÄ JA TARJONTA												
Määrän muutos, %												
BKT	3.1	3.2	3.3	3.3	3.3	3.0	3.1	2.8	3.0	3.0	3.6	3.2
Tuonti	1.5	2.0	1.7	2.0	2.5	-0.1	3.0	2.7	5.2	3.5	3.8	5.0
Vienti	2.2	3.3	2.3	3.0	2.8	3.0	4.5	4.1	5.3	4.5	4.8	6.6
Kulutusmenot	2.7	2.5	2.9	2.5	3.4	2.1	2.2	1.9	2.4	2.3	2.4	2.4
- yksityiset	3.4	3.0	3.3	2.9	3.7	2.6	2.5	2.1	2.6	2.7	2.5	2.9
- julkiset	1.0	1.4	2.0	1.5	2.7	0.9	1.5	1.5	1.9	1.5	2.3	0.9
Kiinteät investoinnit	4.5	3.5	4.0	4.9	2.9	2.5	3.0	3.0	3.7	3.1	5.8	2.0
Kokonaiskysyntä	2.7	2.9	2.9	3.0	3.1	2.2	3.1	2.8	3.5	3.1	3.7	3.7

TALouden TASAPAINO

Vaihtotase, mrd. Eur	6.0	7.3	7.7	7.5	7.2	8.8	6.5	7.3	7.9	8.5	9.0	9.6
Kuluttajahinnat, %	0.2	0.2	0.2	0.4	0.3	0.1	1.4	1.8	1.5	1.6	1.6	1.4
Ansiotason muutos, %	3.6	3.5	3.5	..	3.5	3.9	3.5	3.5	3.4	..	3.8	3.8
Työttömyysaste, %	8.9	8.8	8.9	9.0	8.8	9.1	8.7	8.5	8.7	8.7	8.6	8.8

Ennustaja:	Julkaistu:	Ennustaja:	Julkaistu:
Sampo Pankki Oyj	Joulukuussa 2004	Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (ETLA)	Joulukuussa 2004
Valtiovarainministeriö (VM)	Marraskuussa 2004	Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos (PTT)	Lokakuussa 2004
Suomen Pankki (SP)	Syyskuussa 2004	Palkansaajien tutkimuslaitos (PT)	Elokuussa 2004

Tässä katsauksessa on käytetty yleisön saatavilla olevia tietoja.

Keskeiset tilastolähteet ovat: EcoWin, Tilastokeskus, Suomen Pankki ja Tullihallitus.

Tähän raporttiin sisältyvää informaatiota ei tule pitää Sampo Oyj:n ("Sammon") tai sen tytäryritysten suosituksena millekään taloustoimelle.

Tähän dokumenttiin sisältyy informaatiota ja näkemyksiä, jotka Sampo on koonnut ja muodostanut luotettavana pidettävistä lähteistä.

Sampo, Sammon tytäryritykset, johto tai työntekijät eivät vastaa niiden täsmällisyydestä, täydellisyydestä tai oikeellisuudesta.

Kaikkia mielipiteitä tai arvioita, jotka on esitetty tässä raportissa, voidaan muuttaa ilman etukäteisvaroitusta. Raportin lukijan tulisi keskustella sijoitusneuvojan tai muun sopivaksi katsottavan neuvonantajan kanssa ennen ryhtymistään taloustoimiin.